مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

جورج فوستر
ترجمه: رحمت آریا

۲۰۲۵/۰۲/۰۷

د جورج فوستر یون لیک: له بنګاله تر لندن سفر
(۱۶)

دوهم ټوک

A

JOURNEY

FROM

BENGAL TO ENGLAND,

THROUGH
THE NORTHERN PART OF INDIA,
KASHMIRE, AFGHANISTAN, AND PERSIA, AND
INTO RUSSIA, BY THE CASPIAN-SEA.

BY GEORGE FORSTER.
IN THE CIVIL SERVICE OF
THE HONOURABLE THE EAST-INDIA COMPANY.

IN TWO VOLUMES.
VOL. II.

LONDON:
PRINTED FOR R. FAULDER, NEW BOND-STREET.
1798.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

ليکوال له کشمير څخه خپل د سترګو ليدلی حال بيانوي چې د ژباړې اړتيا يې نه ليدل کېږي. يعنی د دوهم ټوک له لومړی پاڼې تر نهمي پاڼې پورې نه دئ ژباړل سوی ځکه د ژباړې له موخې سره اړخ نه لګوي. په دې توګه د دوهم ټوک له لومړی تر نهمي پاڼې پورې نه دئ ژباړل سوی چې د پي. ډي. اف په فارمت کې چې دواړه ټوکونو سره يوځای سوي دي له ۳۴۴ تر ۳۵۲ پاڼې پورې کېږي. او زه يې ددوهم ټوک له نهمي پاڼې او ډيې. ډي. ايف له ۳۵۲ پاڼې منځني پاراګراف څخه پيلوم. ځکه چې د (افغانستان د دولت د نوم ذکر) په کې راغلی دئ.

****

په اوومه ورځ ديوان Dewan له خپل قايق سره پمپر Pamper ته راورسېد، موږ له پمپر څخه تر ښار پورې لاړو چې واټن يې له ۷ کاس (Coss د واټن لپاره يو هندي واحد دئ چې له يو تر دريو مايلو پورې راځي -ژ) سره معادل واټن وو. که هم څخه دا قايق په کشمير کې مجلل قايق ګڼل کېږي خو د پخلنځي د متصدي يوهٔ بومي بنګالي لپاره نامناسب نـهٔ وو. کشميري قايقونه هم اوږده او هم نري دي او شا يې لږ لوړه ده او له همدې ځايه د پارو په مرستي د مرکز پر لور پر مخ خوځېږي؛ د قايق په مرکز کې د مسافرانو او يا د توکو لپاره د بوريا پوښښ کارول سوی دئ. له دې هېـواد څخه ګڼ شمېـر سيندونه تېرېږي چې د کوچنيو بېړيو لپاره مناسب سيندونه دي؛ که **د افغانستان د دولت** مخرب سياستونه نه وای چې د خلکو روحيه تضعيفوي، نو دې سيمي به د اوبو د ليږد راليږد له لارې په ځانګړې توګه کورنی سوداګری کې به يې د پام وړ ګټې تر لاسه کړې وای.[1]

دا ښار يو وخت د لرغوني هند په تأريخ کې د (سيرينګ نګر Siringnaughr : سری نګر – ژ) په نوم ياد سوی دئ او اوس د يوهٔ لوی ولايت په نوم ياديږي. دا ښار د جيلم د سيند په درې مايلي کې د سيند په دواړو غاړو کې واقع دئ چې څلور يا پينځه لرګين پلونه ورباندې تير سوي دي او د دوه وو مايلو په شاو خوا کې يو نامنظم پسور لري. کورونه يې چې اکثريت يې دوه يا درې پوړيزه دي له خښتو د سمنټو او شګې له تعميراتي مسالو څخه جوړ او د پام وړ لرګي په کې کارول سوي دي. د لرګين چت له پاسه د نرمو خاورو نري انبارونه دي چې ودانی په ژمي کې له درندې واورې څخه ژغوري. دغه ډول پوښښ په ژمي کې تودوخه او په اوړي کې زړه راښکونی سرښت رامنځته کوي او د بام شا ګاني د بېـلابېـلو ګلانو په ښکلاوو پسولل سوي دي چې له ليرې داسي يوه منظره رامنځته کوي چې څوک فکر کوي دا بڼونه دي. سړکونه يې نری او د استوګنو وګړو په کثافاتو ډک دي چې دا د دوی د نظافت په عدم مراعات دلالت کوي. په دې ښار کې کومه ځانګړې ودانی نه سته، کشميريان يو لرګين جومات لري چې د (جمعه مسجد) [2] په نوم يې يادوي او د هندوستان د کوم امپراتور له لوري ودان سوی دئ او په همدې باندې وياړي خو ددې جومات اهميت لږی دئ.

---

[1] -The country being intersected with numerous streams, navigable for small vessels, great advantage and convenience would arise to it from the water conveyance, especially in its interior commerce did not the miserable policy of the **Afghan government** crush the spirit of the people. {Volume II, P. 9. Both volumes combined in PDF format page 352}

[2] - جمعه د مسلمانانو مقدسه ورځ ده چې د يهودو د سبات Sabbath له ورځې سره سمون خوري او مسجد د عامه خلکو عبادت ځای دئ. د مسلمانانو په ټولو ښارونو کې د لمانځه اصلي ځای د جمعه مسجد په نوم يادېږي. - ليکوال

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

د کشمیر صوبه دار یا حاکم د شیرگهر Shere Ghur په نوم کلا کې مېشت دئ چې د ښار په سویل ختیځې څنډې کې واقع ده او همدلته د حاکم ډېرې سرتیري او افسران هم ځای پر ځای دي.

دا ښار سالمه او معتدله هوا لري او له منځه یې یو سیند تیر سوی دئ خو ددغه ښه نعمت ګټې هغه مهال بې ګټې کېږي کله چې څوک د ښار تنګ او د استوګنو وګړو کثیف چاپېریال ته وګوري. خوځند حمامونه یې سرېټي دي چې د سیند د غاړې په اوږدو کې کتار سوي دي او دا ددې ښار د راحت یوازینۍ نښه ده؛ هندي مسلمانان د دې ځای د اقلیم او د خپلو دیني احکامو له مخې دغو حمامونو ته ځکه شدیده اړتیا لري چې باید ځانونه مرتباً پاک وساتي او په همدې موقع کې باید د خپلو ښځمنو د ساتنې لپاره پراخ اقدامات تر لاس لاندې ونیسي.

د کشمیر جهیل چې په سیمه ییزه ژبه د ډال Dall په نوم یادیږي له ډېرو وختونو راهیسې د خپلې ښکلا او سخاوتمنې خوبنې لپاره چې خلکو ته یې ډالۍ کوي تل ستایل سوی دئ. دا جهیل بیضوي بڼه لري چې د ښار له شمال ختیځه پیل او حدوداً پینځه یا شپږمایله اوږد والی لري او د ښار له ورځیرمه سیمې سره د یوه کانال له لارې نښلول سوی دئ. په ختیځ کې یې یوه جلا غونډۍ ده چې یوۀ متدین مسلمان د سترپادشاه سلیمان علیه السلام د نوم په ویاړ یو جومات د همدې غونډۍ پر سر جوړ کړی او په کشمیر کې ورته ډېر درناوی کیږي.

ددې سیمې افسانې مدعي دي چې «حضرت- ژ» سلیمان دغې درې ته راغلی دئ. سلیمان ولیدل چې دا سیمه په مضرو اوبو ډکه ده او هیڅ د وتلو لاره نه لري، یوازې لوړې او مرتفعې ځمکې یې درلودې چې اوس ورته نغوته سوې ده. هغه د غرونو په منځ کې د اوبو د تلنځ لپاره لاره پرانیستله او د کشمیر ښکلې دښتې یې جوړې کړلې. مسلمانانو دا سیمه د تخت سلیمان په نوم یاده کړې ده چې له یوې خوا ورته یو پرتمین جهیل راننوتلی او په بل لور کې یې یو ټیټ غر دئ چې په هیندویې Hinduee کې یې د «هیرني پروت Hirney Purvet » په نوم یادوي چې معنی یې شنه غونډۍ کیږي؛ ددې نوم تسیموي وجهه ښایي دا وي چې دا غونډۍ تکه شنه ده او په ځنګلونو او د میوو په بڼونو ډکه او پوښل سوې ده.

د هیرني پروت پر څوکې باندې کشمیریانو د مخدوم صاحب Mackdoom Sahib په ویاړ، چې په داستانونو کې یې د کنټربري Canterbury په داستانونو کې د تامس – یو - بکټ Thomas- a- Backet په اندازې شهرت لري، یو جومات جوړ کړی دئ. ددې سیمې نارینه خپل هیڅ یو مهم کار د مخدوم صاحب له مشورې پرته نه پیلوي؛ او کله چې یوه کشمیرۍ ښځه د یو ښایسته میرۀ یا یو ښه هلک په لټه کې سي نو دغه ولي ته عذرونه او زارۍ کوي او ویل کیږي دعا غوښتونکي په ندرت نومیده کیږي. د جهیل شمالي منظره په دولس مایلې کې له یوۀ یوګړي جلا غره سره نښتې ده چې له مرکز څخه هر لور ته اړخونه لري؛ له جهیل کوز یوه پراخه دښته ده چې د ګڼ شمیر نهرونو په وسیلې تکه شنه ساتل سوې ده چې په آرامۍ سره د اوبو تر ژۍ پورې غځیدلې ده.

د دښتې په مرکز کې جهیل ته نیږدې د ډهلي یو امپراتور، فکر کوم چې شاه جهان وو، د شالیمار په نوم یو لوی بڼ جوړ کړ چې د میوو په ونو او رنګا رنګ ګل- بوټو ډک او پسولل سوی وو. د دښتې له منځه یو شمیر ویالې تیرې سوې دي چې مخې یې د بڼ شا ته یو نهر ته اړول سوې دي، ورپسې دا نهر د همدې بڼ له منځه تیریږي او ورڅخه د اوبو په فوارو کې چې د شالیمار اصلي راښکون او جاذبه ده استفاده کیږي. د هند مغولي پادشاهانو په ځانګړې توګه سلطان جهانګیر ددې ځای د لا ښایست لپاره له ځانه عالي پرتم او سبک ښودلی دئ؛ جهانګیر له خپلې ګرانې معشوقې نورمحل

افغان جرمن آنلاین په درښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

سره يو ځای دلته راتـﻪ او خپل ددوبي د استوګنځي په توګه يې ورڅخه کار اخيست او ددې سيمې په طبيعي ښکلاوو کې يې ډيره مرسته کړې ده. د نهر په اوږدو کې د آپارتمانونو څلور يا پينځه ټولګې دي چې له يو بل څخه په مساوي واټن ودان سوي دي. هره ټولګه ځانته يو سالون او په شاو خوا کې يې د ملازمينو او خدمتکارانو لپاره څلور کوټې جوړې کړي ترڅو شربت، قهوه او چلم تيار کړي. د اصلي سالون د دروازې چوکاټ له توري ډبرې څخه جوړ سوی دئ چې ژيړې ژيړې کرښې په کې تللي دي او د نورو بلور ډبرو په پرتلې ځلانده او ښايسته دئ. ويل کيږي چې دا ډبرې يوه مغول پادشاه له کوم هندو معبد څخه اخيستي دي او ډيرې ارزښتناکه دي.

د شاليمار نهر ان تر کوزنۍ ودانۍ پورې له بنايي موادو څخه جوړ سوی دئ، دا نهر له هغه ځايه وروسته د ونو له منځه په خاورين بستر کې بهيږي او بيا جهيل ته ورلويږي چې سره له نورو کوچنيو نهرونو څخه يې تغذيه کوي. د جهيل مقابل لوري ته د ټيټ کيفيت بڼونه جوړ سوي دي؛ خو دوه بڼونه يې په دولت پورې اړه لري چې د خپل پراخوالي او ښکلا له اړخه ځانته بيلوالی لري؛ دا بڼونه د «باغ نسيم» او «باغ نشاط» په نومونو ياديږي چې لومړی يې په شمال لويديځ او دوهم يې په سويل ختيځ کې موقعيت لري. ددې تر څنګ څو داني کوچني ټاپو ګان هم سته چې په جهيل کې راوتلي دي او د سيمې د منظرې ښکلا لا ښايسته کوي. په دغو ودانيو کې يوه يې چې څلورڅنديزه بڼه لري د چهار چنار په نوم ياديږي ځکه په هر ګوټ کې د چنار ونې لري خو يوه ودانۍ يې چې په مرکز کې او ګنبد ډوله بڼه لري له شاليمار پرته د مغولو د ټولو نورو ودانيو په شان د له منځه تللو په حال کې ده يوازې شاليمار په ښه حالت کې ساتل کيږي، اغلب وختونه والي په همدې ګنبدي ډوله ودانۍ کې وي چې ما ورسره همدلته وليدل، والي له خپلو افسرانو او د ښار له اصلي استوګنو وګړو سره له دې سيمې ليدنه کوي.

له هغه مهاله راوروسته چې کشمير د هندوستان له امپراتورۍ راجلا سوی دئ [3] کشمير د افغانانو له توابعو څخه دئ چې د مغولو خلاقيت او سخاوت يې نه درلود او اجازه يې ورکړه چې هغه ښکلې ودانۍ ورانيدو ته مخه کړي او دا ددوی د ملت په بربريت شاهدي ورکوي. [4]

نور بيا

اميرخان چې په خته يو فارس نژادی وو...

[قدرمنو لوستونکو! د ښاغلی رحمت آريا د آرشيف: لينک]()

[3] - ښايي دا پېښه په ۱۷۵۴ز کال کې رامنځته سوې وي. - ليکوال

[4] - Since the dismemberment of Kaslimire from the empire of Hindostan , it has been subject to the Afghans, who possessing neither the genius nor liberality of the Moguls, have suffered its elegant structures to crumble into ruins , and to hold out against them a severe testimony of the barbarity of their nation.{Volume II page 14, PDF format both volumes combined page 357}

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ